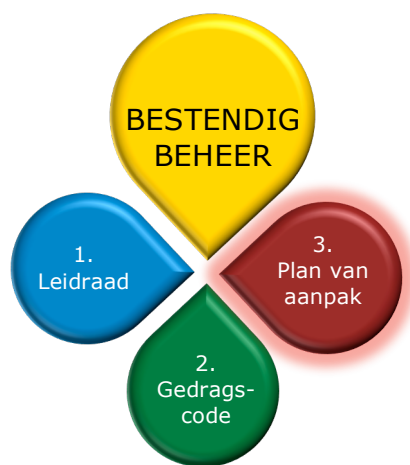

Voorbeeld plan van aanpak

Flora- en faunawet gedragscode
bestendig beheer en onderhoud
groenvoorzieningen 2014

VOORBEELD PLAN VAN AANPAK FLORA- & FAUNAWET

Behorend bij de gedragscode bestendig
beheer en onderhoud groenvoorzieningen
2014

22 oktober 2014

COLOFON

Ontwikkeld in opdracht van:

Vereniging Stadswerk Nederland en
Branchevereniging VHG

Opgesteld door:

dhr. ing. R. Sprong, IPC Groene Ruimte
met medewerking
mevr. M.B. Teunissen Eco Consult - Groen, Milieu & Management BV en
dhr. ing. R.H.J. Borst, IPC Groene Ruimte

22 oktober 2014

Dit voorbeeld plan van aanpak behoort bij de gedragscode 'Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen 2014, van Stadswerk. Een informatieset inclusief gedragscode en leidraad voor implementatie is tegenbetaling verkrijgbaar bij:

Vereniging Stadswerk Nederland
Postbus 416
6710 BK Ede
telefoon (0318) 69 27 21
e-mail: info@stadswerk.nl
website www.stadswerk.nl

Alhoewel dit document met uiterste zorg is samengesteld kunnen aan dit document geen rechten worden ontleend. Stadswerk noch de auteurs zijn aansprakelijk voor schade die mogelijk voortvloeit uit het gebruik van dit document en of de gedragscode.

VOORWOORD

De Vereniging Stadswerk Nederland en Branchevereniging VHG hebben de afgelopen jaren gedragscodes Flora- en faunawet ontwikkeld ter ondersteuning van de implementatie van natuurwetgeving bij hun leden en andere partijen in de branche. De gedragscode Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen, versie 2014, is de tweede versie van deze gedragscode. Om deze gedragscode voor een bepaald contract/werk specifiek uit te werken, is een op maat gemaakt plan van aanpak Flora- en faunawet nodig.

Dit voorbeeld plan van aanpak biedt u duidelijkheid over de opzet en de structuur van het plan van aanpak en het uitgewerkte voorbeeld geeft u inzicht in de manier waarop een plan van aanpak contract specifiek ingevuld dient te worden. Stadswerk verwacht u hiermee te ondersteunen bij het opstellen of beoordelen van het plan van aanpak in uw eigen werksituatie.

Veel succes met het zorgvuldig realiseren van uw beheer- en onderhoudsopdracht!

Directeur Vereniging Stadswerk Nederland

De heer M. Loeffen

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
INHOUDSOPGAVE	5
1. INLEIDING	6
1.1 Wat is een plan van aanpak?.....	6
1.2 Wie maakt het plan van aanpak?	6
1.3 Leeswijzer	7
2. FORMAT PLAN VAN AANPAK.....	8
3. TOELICHTING FORMAT	10
3.1 Werkbeschrijving	10
3.2 Risicoanalyse	10
3.3 Risicomanagement	12
3.4 Verzamelen en uitwisselen gegevens	13
3.5 Communicatie	14
3.6 Omgaan met calamiteiten	14
3.7 Realisatie plan van aanpak.....	14
4. VOORBEELD UITWERKING.....	16
4.1 Werkbeschrijving	16
4.2 Risicoanalyse	16
4.3 Risico management.....	18

1. INLEIDING

1.1 Wat is een plan van aanpak?

De gedragscode Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen 2014 van Vereniging Stadswerk Nederland en Branchevereniging VHG voorziet in het juridisch en procesmatig borgen van het zorgvuldig handelen bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden op plaatsen met beschermde soorten. Het betreft een gedragscode met richtlijnen die gelden voor alle bestendige beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan groenvoorzieningen en natuur in heel Nederland.

De gedragscode dient, voor het onderdeel realisatie, te worden uitgewerkt in een specifiek plan van aanpak. Hiermee ontstaat een koppeling tussen de gedragscode, de op de realisatie van toepassing zijnde overeenkomst (bijvoorbeeld een bestek) en de actuele situatie ter plaatste.

Dit voorbeeld plan van aanpak geeft inzicht in de opzet en de structuur van het plan van aanpak (format) en het uitgewerkte voorbeeld geeft inzicht in de manier waarop het format specifiek dient te worden ingevuld. Het kan worden gebruikt als basis voor het opstellen van een plan van aanpak of voor het beoordelen ervan.

1.2 Wie maakt het plan van aanpak?

De gedragscode Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen kan worden ingezet bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden met een bestendig doel. Het betreft bijvoorbeeld het jaarlijks maaien van een wegberm en slootkant of het snoeien van een rij bomen. Het onderhoud resulteert in het in stand houden en daarmee functioneel houden van de bestaande situatie voor de aanwezige flora en fauna. Gekoppeld aan de projectrollen van de betrokkenen dient het contract-specifiek uitwerken van de gedragscode – het schrijven van het plan van aanpak – aan de juiste partij toebedeeld te zijn. Enkele vormen zijn:

- Het plan van aanpak kan door de **opdrachtgever** zijn uitgewerkt en bijgevoegd bij de opdracht met werkschrijving. Dit is o.a. mogelijk als de opdrachtgevende partij en de uitvoerende partij tot dezelfde organisatie behoren en/of het een kleine opdracht betreft.
- Het plan van aanpak maakt deel uit van het kwaliteitsplan dat door de **opdrachtnemer** moet worden ingediend tijdens de **inschrijving**.

Dit is o.a. mogelijk in het kader van openbare aanbestedingen gebaseerd op de UAV-GC of wanneer het een EMVI aanbesteding betreft.

- Het plan van aanpak dient te worden opgesteld door de **opdrachtnemer, na de gunning**. Dit is o.a. mogelijk bij traditionele contracten (bv. frequentiebestek).

De opdrachtgever kan in een bestek of contract dit of een eigen format voor de uitwerking van het plan van aanpak voorschrijven of aanbieden.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de inhoudsopgave voor het plan van aanpak opgenomen. Dit format is de basis voor elk nieuw plan van aanpak.

In hoofdstuk 3 volgt een toelichting op verschillende onderdelen uit de inhoudsopgave.

Aan de hand van een concreet voorbeeld is in hoofdstuk 4 een compleet plan van aanpak uitgewerkt. Dit is het product dat per project of werk nodig is om met de gedragscode te werken.

2. FORMAT PLAN VAN AANPAK

Het plan van aanpak vormt de uitwerking van de gedragscode voor een specifieke opdracht. Dit is maatwerk en gebaseerd op antwoorden op de vragen:

- Welke beschermde soorten en typen vaste rust- en verblijfplaatsen zijn aanwezig?
- Waar ligt de werklocatie en om welke terreintypen gaat het?
- Welke maatregelen moeten er plaatsvinden?
- Wanneer moeten de maatregelen worden uitgevoerd: startmoment en doorlooptijd?

Het format op de volgende pagina vormt het handvat voor de uitwerking van een volledig plan van aanpak. Omdat elke situatie verschillend is, moet voor elke opdracht een specifiek plan van aanpak worden opgesteld. In figuur 1 twee compacte uitwerkingen van maaierwerkzaamheden als voorbeeld.

PRAKTIJKVOORBEELDEN VAN MAAIWERK

Situatie 1: Maaien van een wegberm

- Gevlekte orchis is aanwezig.
- Rust- en verblijfplaats: groeiplaatsen (jaarrond in gebruik).
- Zorgvuldig handelen conform gedragscode:
  1. Jaarrond beperken schade groeiplaatsen (insporing).
  2. Beperken schade bovengrondse delen tijdens bloeiperiode (beschermingszone).

Situatie 2: Maaien van een natuurlijk grasland

- Weidevogels broeden in het grasland.
- Rust- en verblijfplaats: nestlocaties (tijdelijk in gebruik).
- Zorgvuldig handelen:
  1. Tijdelijk beschermen nestlocaties in broedperiode (beschermingszone).
  2. Aandachtspunt in/na broedperiode: jonge vogels, rest van het jaar geen aandachtspunt.

Figuur 1, Twee praktijkvoorbeelden van maaierwerk met verschillende uitgangspunten voor de uitwerking van een plan van aanpak

FORMAT PLAN VAN AANPAK FLORA- en FAUNAWET, Bestendig Beheer

1. Algemene werkbeschrijving

Plan van aanpak hoort bij bestek/werkomschrijving ...

2. Risicoanalyse

Ordenen contractinformatie

- Werklocatie
- Werkzaamheden
- Planning
- Soortinformatie

Uitwerking risicoanalyse

Welke flora en fauna risico's gelden op basis van de te verrichten werkzaamheden, locatie, soortinformatie en planning?

- Welke verboden kunnen overtreden worden?
- Zijn er alternatieven qua uitvoering? -> benutten nota van inlichting
- Conclusie: geldt het juiste belang, is het werk uitvoerbaar (Go/No Go) -> onthefing of gedragscode?

3. Risicomanagement

Deskundig handelen

- Inzet deskundig personeel (en aantoonbaarheid)
- Wanneer een werkinstructie: overdracht informatie en werkwijze?

Zorgvuldig handelen (mitigerende maatregelen)

- Algemeen zorgvuldig handelen:
  - Controle informatie in het veld
  - Planning en werkperioden
  - Werkrichting/werktechniek/fasering
  - Geluid
  - Bodemverdichting
  - Menselijke aanwezigheid
  - Gebruik meststoffen en bestrijdingsmiddelen
- Specifiek zorgvuldig handelen:
  - Aanbrengen markeringen: tijdelijke beschermingszones
  - Specifieke aanpak in/nabij de beschermingszones

4. Verzamelen en uitwisselen gegevens

- Is inventariseren van soortgegevens onderdeel van de opdracht?
- Format voor overdracht van gegevens
- Overdrachtmomenten

5. Communicatie

- Taakverdeling: wie communiceert over wat aan wie?
- Overlegmomenten
- Bijwoonpunten/veldcontroles
- (Eind)evaluatie

6. Omgaan met calamiteiten

3. TOELICHTING FORMAT

3.1 Werkbeschrijving

Het plan van aanpak hoort bij een specifiek bestek of overeenkomst. De werkbeschrijving biedt duidelijkheid in de relatie tussen beide.

Hierin kunt u bijvoorbeeld het betreffende besteknummer en/of dossiernummer opnemen, aangevuld met een korte kenschets van het werk.

3.2 Risicoanalyse

De risicoanalyse biedt inzicht in de geldende risico's van het werk op het vlak van natuurwetgeving. De risicoanalyse dient uitkomst te bieden of het werk onder de gegeven omstandigheden uitvoerbaar is. Om daar het antwoord op te kunnen geven, is inzicht in en combinatie van gegevens nodig: de contractinformatie en een risicoanalyse.

3.2.1 Contractinformatie

- A.** Werklocatie.
- B.** Werkzaamheden.
- C.** Planning.
- D.** Soortinformatie.

A. Werklocatie

Een goed contract biedt duidelijkheid over de omvang en ligging van de totale werklocatie. Het betreft de feitelijke locatie waar de werkzaamheden moeten plaats vinden, aangevuld met de (mogelijke) aan- en afvoerroutes, depots, opstelplaatsen machines en locaties voor tijdelijke gebouwen (werkkeet e.d.). Er dient inzicht te worden verkregen in de specificaties van de werklocatie:

- Abiotiek: draagkracht, waterpeil.
- Status: betreft het Natura 2000-gebied of beleidsmatig beschermd natuurgebied en welke restricties gelden er ten aanzien van het werken in/nabij dit gebied.

B. Werkzaamheden

Het lijkt een voor de hand liggend gegeven dat er inzicht is in de te verrichten werkzaamheden. De inzet van onder andere geïntegreerde contracten, beeld-

bestekken of prestatieovereenkomsten maakt echter dat dit pas in een laat stadium helder kan worden. Hoe concreter deze informatie is, des te beter de risicoanalyse kan worden gemaakt.

C. Planning

Veel beschermde soorten maken slechts tijdelijk gebruik van een bepaalde locatie. Een concrete planning maakt een goede analyse qua geldende risico's vanuit de natuurwetgeving mogelijk. Er moet inzicht zijn in: startmoment, doorlooptijd en mijlpalen: deelopleveringen en de eindoplevering. Bij bijvoorbeeld beeldbestekken zal een opdrachtnemer deze momenten deels zelf kunnen bepalen.

D. Soortinformatie

Voorafgaand aan de realisatie dient de bestaande situatie op/nabij de werklocatie zo goed mogelijk in beeld te zijn qua beschermde soorten en met name het gebruik in de vorm van rust- en verblijfplaatsen. Als richtlijn voor beheerwerkzaamheden geldt dat informatie niet ouder mag zijn dan 5 jaar. De essentie is echter: bruikbare gegevens. Het betreft (vaste) rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten (soort, type verblijfplaats, locatie en omvang) en de gebruiksstatus van deze plaatsen.

Om dit in beeld te krijgen, is er veelal een inventarisatie nodig. Dit kan voorafgaand aan, of tijdens de realisatie plaats vinden. Informatie uit bijvoorbeeld de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) of een natuurwaardenkaart kan indicatief als basis dienen: wat komt mogelijk waar voor?

Indien op of nabij de werklocatie geen vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten aanwezig zijn en er gedurende de realisatie ook geen soorten te verwachten zijn, stopt hier het plan van aanpak. De Flora- en faunawet vormt dan geen bepalende randvoorwaarde voor de realisatie van het werk. Voor meerjarige contracten dient deze conclusie jaarlijks te worden getoetst bij beheergroepen die potentieel geschikt zijn voor beschermde soorten.

3.2.2 Uitwerking risicoanalyse

In dit onderdeel van het plan van aanpak worden de bovengenoemde gegevens gecombineerd en met elkaar geconfronteerd. Deze actie levert inzicht in geldende risico's en biedt een eerste overweging of de risico's wel of niet te managen zijn. De risicoanalyse besluit dan ook met een Go of No Go van de opgedragen en/of voorgenomen werkwijze.

Het inzicht in de risico's biedt een basis voor afstemming voorafgaand aan de realisatie of afstemming tussen opdrachtgever en opdrachtnemer: kunnen we de aanpak zo aanpassen dat het werk alsnog uitvoerbaar wordt. Veelal biedt het veranderen van de werkwijze en/of planning voldoende mogelijkheden.

3.3 Risicomanagement

Indien er risico's gelden, dient het risicomanagement te worden uitgewerkt. Dit moet plaats vinden door deskundig personeel (gecertificeerd werkvoorbereider niveau 3 beheer). In deze paragraaf treft u een nadere toelichting op dit onderdeel van het plan van aanpak.

3.3.1 Inzet deskundig personeel

Op een werklocatie met rust- en verblijfplaatsen van zwaarder beschermde soorten (tabel 2, 3 en vogels) geldt de inzet van deskundig personeel. Veelal is de vereiste deskundigheid gespecificeerd in het contract. Dit op basis van de Standaard RAW bepalingen 2010 of de Gedragscode Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen van Stadswerk. De certificering is zo opgezet dat er sprake is van een 'ketencertificering' waarbij betrokkenen elk op hun eigen niveau worden gecertificeerd en er qua kennis van de Flora- en faunawet een bewuste overlap zit tussen de verschillende functieniveaus:

- Niveau beheerder/werkvoorbereider beheer (niveau 3).
- Niveau opzichter/uitvoerder beheer (niveau 2).
- Niveau medewerker/voorman beheer (niveau 1).

Een persoon met een hoog niveau beschikt ten minste over de flora- en faunakwalificaties van een lager niveau. Een als werkvoorbereider gecertificeerd persoon beschikt dus ook over de kennis van een opzichter/uitvoerder.

In plaats van de inzet van gecertificeerde medewerkers kan ook worden gekozen voor ecologische begeleiding van de voorbereiding en realisatie door inzet van een deskundig en praktisch ecooloog die voldoet aan de criteria van het ministerie van Economische Zaken (zie paragraaf 2.1 van de gedragscode).

In het plan van aanpak dient dit onderdeel zo concreet mogelijk te worden ingevuld: welke personen/contractrollen hebben welke kwalificaties en welke werkzaamheden gaan zij verrichten? Tevens dient te worden gespecificeerd hoe het aantoonbaar zorgvuldig handelen wordt geborgd: waar is het plan van aanpak op de werklocatie en wie geeft, wanneer, welke instructies inzake het zorgvuldig handelen?

3.3.2 Zorgvuldig handelen

Indien er (vaste) rust- en verblijfplaatsen van zwaarder beschermde soorten op de projectlocatie aanwezig zijn, dient het zorgvuldig handelen specifiek te worden uitgewerkt.

Algemeen zorgvuldig handelen

In hoofdstuk 3 van de gedragscode zijn richtlijnen opgenomen voor het invullen van het algemeen zorgvuldig handelen.

Op hoofdlijnen betreft het de volgende onderdelen:

- Controle van soortinformatie in het veld: lokaliseren bekende rust- en verblijfplaatsen.
- Afstemmen van planning en werkperioden op aanwezige soorten en rust- en verblijfplaatsen.
- Werkrichting, werktechniek en fasering van werkzaamheden.
- Geluidsniveau afstemmen op aanwezige soorten.
- Voorkomen van bodemverdichting bij aanwezigheid van vaatplanten.
- Voorkomen of beperken menselijke aanwezigheid indien dit voor soorten verstorend is.
- Afstemmen gebruik meststoffen en bestrijdingsmiddelen op aanwezige soorten.

Specifiek zorgvuldig handelen

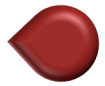
Dit onderdeel bevat de concrete uitwerking van het omgaan met de aanwezige vaste- rust- en verblijfplaatsen en individuele planten of dieren. In paragraaf 3.3 van de gedragscode staan suggesties voor het specifiek zorgvuldig handelen. Indien van toepassing wordt het beschermen vaste rust- en verblijfplaatsen (behouden) uitgewerkt in het plan van aanpak. Per type verblijfplaats uitwerken:

- Inzet markeringen: specificatie van type markering en omvang van de tijdelijke beschermingszone.
- Specifieke aanpak in/nabij de beschermingszones (bv. mag er wel of niet worden gewerkt).
- Specificatie moment van plaatsen en moment van verwijderen van de markeringen.

3.4 Verzamelen en uitwisselen gegevens

Is het inventariseren van de aanwezige rust- en verblijfplaatsen onderdeel van de opdracht of heeft de opdrachtgever hiervoor andere maatregelen getroffen? Indien het deel uitmaakt van de opdracht, is het maken van goede afspraken belangrijk:

- **Format:** welke gegevens worden op welke wijze geregistreerd en opgeleverd? Gegevens kunnen bijvoorbeeld in de NDFP geïmporteerd worden of in een eigen systeem. Mogelijk kan de opdrachtnemer direct gebruik maken van een importmodule of invoerportaal. Een alternatief is het gebruik van een analoge kaart en registratieformulier.

- **Overdrachtmomenten:** hoe vaak en op welke momenten worden gegevens overgedragen aan de opdrachtgever? Koppel de momenten aan duidelijke mijlpalen bijvoorbeeld per kwartaal of na de laatste maaironde van dat jaar.
- **Deskundigheid:** voor het inventariseren is specifieke kennis van soorten en inventarisatiemethoden vereist (opsporen rust- en verblijfplaatsen). In het contract kan dit worden gespecificeerd in de vorm van een persoonscertificaat bijvoorbeeld faunacontroleur of fauna-inspecteur.

3.5 Communicatie

Hier wordt uitgewerkt op welke wijze de communicatie tussen onder andere opdrachtgever en opdrachtnemer plaatsvindt met betrekking tot het omgaan met beschermde soorten. Het gaat om:

- **Taakverdeling:** wie communiceert over wat aan wie en wanneer? Welke betrokkenen hebben welke rol in het borgen van het zorgvuldig handelen?
- **Overlegmomenten:** wat zijn de data voor start-, eind- en tussentijds overleg? Zet in elk geval het plan van aanpak op de agenda van overlegmomenten.
- **Bijwoonpunten** of veldcontroles: toetsing en afstemming over de gekozen aanpak op de werklocatie.
- **Evaluatie:** wat ging er goed en wat kan er beter?

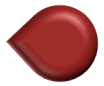
3.6 Omgaan met calamiteiten

Hoe wordt er omgegaan met onvoorziene gebeurtenissen die schade hebben opgeleverd aan beschermde soorten of alsnog schade kunnen opleveren? Het betreft onder meer het melden en afstemmen over hoe te handelen bij dergelijke situaties, tussen opdrachtnemer en opdrachtgever.

3.7 Realisatie plan van aanpak

De werkzaamheden dienen zorgvuldig te worden gerealiseerd op basis van het plan van aanpak. Hiervoor gelden de volgende stappen:

- Afstemming tussen opdrachtgever en opdrachtnemer over het (concept) plan van aanpak. De opdrachtgever is eindverantwoordelijk voor het werk. Op basis van een goed contract heeft opdrachtgever zijn taken om aan de wet te voldoen, ingevuld. De opdrachtnemer heeft als taakstelling zorgvuldig te handelen conform de Flora- en

faunawet. Daarom hoeft de opdrachtgever het plan van aanpak slechts te accepteren

- Opname van het plan van aanpak in het contractdossier ten behoeve van de realisatie.
- Uitleg van het plan van aanpak aan betrokkenen bij de realisatie door bijvoorbeeld het geven van werkinstructies.
- Aanwezigheid van de gedragscode, het plan van aanpak en de werkinstructie op de werklocatie.
- Aantoonbaar zorgvuldig uitvoeren van de werkzaamheden conform plan van aanpak en werkinstructie. Documenteer dus de uitgevoerde handelingen.

4. VOORBEELD UITWERKING

4.1 Werkbeschrijving

Dit plan van aanpak hoort bij bestek 12345, Onderhoud Park Groenweik 2015. Het betreft het onderhouden van kruidige en houtige beplantingen.

4.2 Risicoanalyse

4.2.1 Projectinformatie van de opdrachtgever

Voor realisatie van dit bestek is de volgende informatie beschikbaar.

Werklocatie

De locatie ligt in een stedelijk gebied zonder natuurstatus en wordt omgeven door bebouwing.

Soortinformatie

Er is in 2014 een inventarisatie verricht. De volgende soorten komen voor:

Figuur 2,
*Nest van heggemus (links)
en groeiplaats van
grasklokjes (rechts)*

- In de heesterbeplantingen broeden jaarlijks merels, roodborsten en wilde eenden.
- In twee hagen zijn broedlocaties van de heggemus aangetroffen.
- In de percelen met bloemrijk grasland staan op drie locaties grasklokjes. Tevens maken (jonge) bruine kikkers en de gewone pad in de zomer gebruik van deze percelen.
- In het bloemrijk grasland staat een paal met een ooievaarsnest.

Planning en werkzaamheden

Uit de besteksposten blijkt het volgende:

Werkzaamheden	Periode van uitvoering
Hooien bloemrijk grasland	1x in september
Maaien gazon	20x in de periode april t/m september
Knippen hagen	1x in juni en 1x in oktober
Randen snoei heesters	1x in juni en 1x in oktober

Het betreft regulier onderhoud en valt onder de term bestendig beheer.

4.2.2 Uitwerking risicoanalyse

Combinatie van gegevens uit de vorige paragraaf levert de volgende tabel op:

Soort	Beschermings-status	Type verblijf	Risico	Aanpak
Werk	Hooien in september			
Grasklokje	Tabel 2	Permanente groeiplaats	Beschadigen (artikel 8)	Algemeen zorgvuldig handelen: insporing beperken
Gewone pad+bruine kikker	Tabel 1	Tijdelijke verblijfplaats	Doden (artikel 9)	Algemeen zorgvuldig handelen: fasen maaiareaal
Ooievaar	Vogel met jaar-rond beschermd nest	Permanente verblijfplaats, tijdelijk in gebruik	Geen risico in september	-
Werk	Maaien gazon 20x			
-	-	-	-	-
Werk	Knippen hagen juni			
Vogels	Vogels	Tijdelijke nesten	Verstoren, beschadigen eieren en doden (jonge)dieren	Algemeen zorgvuldig handelen: werkrichting + Specifiek zorgvuldig

Soort	Beschermings- status	Type verblijf	Risico	Aanpak
			(artikel 9,11 en 12)	handelen: beschermingszone
Werk	Knippen hagen oktober			
-	-	-	-	-
Werk	Randen-snoei heesters juni			
Vogels	Vogels	Tijdelijke nesten	Verstoren, beschadigen eieren en doden (jonge)dieren (artikel 9,11 en 12)	Specifiek zorgvuldig handelen: beschermingszone
Werk	Randen snoei heesters oktober			
-	-	-	-	-

Op voorhand blijkt voor elk risico een aanpak mogelijk die voldoet aan het zorgvuldig handelen: voorkomen, beperken van schade aan beschermde soorten en hun verblijfplaatsen. Het enige afstempunt is het faseren van het hooien in verband met de aanwezige kikkers en padden. Bijvoorbeeld door de opdrachtgever voor te stellen om 5% niet te maaien dit jaar (deze vraag stellen via inlichtingenprocedure).

Wanneer de opdrachtgever in de nota van inlichtingen akkoord gaat met het voorstel, resulteert de analyse in een GO.

Vanwege de aanwezigheid van tabel 2-soorten en vogels op momenten dat er gaat worden gewerkt, is voor bestendig beheer een wettelijke vrijstelling van de verbodsbepalingen Flora- en faunawet noodzakelijk. Hierin voorziet de gedragscode Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen van Stads-werk. Vervolgens dient het plan van aanpak verder te worden uitgewerkt door het invullen van het onderdeel risicomanagement.

4.3 Risico management

4.3.1 Deskundigheid

Voor dit bestek geldt de volgende borging van deskundigheid:

- Werkvoorbereiding opdrachtnemer: 1 gecertificeerd werkvoorbereider niveau 3 beheer).
- Uitvoering:
  - 1 gecertificeerd uitvoerder niveau 2 beheer.
  - 1 gecertificeerd maaier met niveau 1 beheer voor het hooien.
  - 1 gecertificeerd voorman met niveau 1 beheer van de knip/snoeiploeg.

De werkvoorbereider maakt het plan van aanpak. De uitvoerder geeft een werkinstructie aan de betrokken medewerkers voorafgaand aan elke werkronde met risico's op overtreding van de Flora- en faunawet en coördineert het zorgvuldig handelen. De voorman zorgt ervoor dat er zorgvuldig wordt gehandeld: realiseert de acties zoals beschreven in het plan van aanpak.

4.3.2 Zorgvuldig handelen

Algemeen zorgvuldig handelen

- Controle van soortinformatie in het veld: de maaier en voorman controleren op het startmoment in juni de werklocatie:
  - Waar zijn dit jaar de bewoonde nesten?
  - Lokaliseren groeiplaatsen grasklokje en bepalen omvang.
  - Gegevens registreren op de onderhoudskaarten en informatie met collega's delen.
- Planning en werkperioden: maandplanning conform bestekposten. De weekplanning hangt onder meer van het weer af. In principe starten de werkzaamheden in de eerste week van juni.
- Werkrichting/werktechniek/fasering:
  - Hooien: 5% niet maaien (strook langs heestervakken en waterpartij). Starten langs pad en richting water/houtige beplanting maaien in verband met vluchtroute voor vogels en amfibieën.
  - Knippen haag: beginnen aan de drukke zijde (langs pad), dan de bovenzijde en tot slot de andere zijde in verband met vluchtroute voor vogels.
  - Geen schaftlocaties en opslag van vrijkomend materiaal plaatsen op en nabij plekken met rust- en verblijfplaatsen.
- Geluid: Wordt in beschermingszones met vogelnesten tot een minimum beperkt (zie specifiek zorgvuldig handelen).

- Aanwezigheid: Wordt in beschermingszones met vogelnesten tot een minimum beperkt (zie specifiek zorgvuldig handelen).
- Verdichting/insporing:
  - Hooien: inzet licht materieel zodat insporing niet meer dan 2cm is. Bij slechte weersomstandigheden wordt het werk uitgesteld.
  - Knippen/snoeien: (vracht)auto blijft op verharding of gazon.

Specifiek zorgvuldig handelen

- Groeiplaats grasklokje:
  - Registratie locatie en omvang op kaart.
  - 100% maaien/hooien in nazomer.
  - Behoud groeiplaats door beperken insporing.
- Vogelnesten in hagen:
  - Lokaliseren bewoonde nesten in juni.
  - Per nestlocatie naast de haag aan beide lange zijden een pilon plaatsen.
  - Haag volledig snoeien en beperken aanwezigheid bij nest/pilon.
  - Geen vrijkomend materiaal binnen 3m van pilon concentreren.
  - Na de afvoer van het snoeiafval ook de pilon verwijderen.
- Vogelnesten in heestervakken:
  1. Lokaliseren bewoonde nesten in juni: controle van de randzone van de heesters.
  2. Bij een nestlocatie een beschermingszone met straal 3m vanaf het nest hanteren.
  3. De randen van de beschermingszones markeren met pilonnen en/of lint.
  4. Binnen de beschermingszone wordt tijdens de junironde niet gewerkt.
  5. Na afronding van de snoeironde de markering verwijderen.

4.3.3 Verzamelen en uitwisselen gegevens

- Op basis van de controle in juni worden de gegevens van rust- en verblijfplaatsen op de onderhoudskaarten aangetekend: locatie en soort. Bij de grasklokjes wordt tevens de omvang van de groeiplaats op de kaart gezet.

- Overdrachtmoment: Na de maai/snoeironde in juni.

4.3.4 Communicatie

- De uitvoerder is de contactpersoon voor flora- en faunazaken op de werklocatie richting personeel, opdrachtgever en derden.
- Het plan van aanpak en het dagelijks zorgvuldig handelen komen ter sprake tijdens de volgende overlegmomenten:
  - Startoverleg: acceptatie plan van aanpak.
  - Bouwvergadering: juni en oktober.
  - Oplevering: evaluatie.

Bijwoonpunten/veldcontroles: geen bijwoonpunten, veldcontroles zijn afgedekt door het algemeen zorgvuldig handelen (zie 4.3.2, eerste alinea)

Ondertekening

Namens opdrachtnemer

Firma De Vergroener

.....

handtekening werkvoorbereider

Plaats en datum

Namens opdrachtgever

Beheerder Groenweik

.....

handtekening beheerder

Plaats en datum

Het volgende personeel heeft instructie over dit plan van aanpak gehad op:

Snoei- & knipploeg: ....-....-2015 door: ..... (uitvoerder)

Hooiploeg: ....-....-2015 door: ..... (uitvoerder)